

Christiane Andersen/Christine Fredriksson

Det finns inga undantag i tysk grammatik. Sant eller osant?

I det här bidraget kommer vi att presentera aspekter av den kognitionslingvistiska bakgrunden till en ny **tysk högskolegrammatik** som utkommer i början av mars just i rätt tid före grammatikfestivalen (*Gebrauchsbezogene Grammatik für Deutsch als Fremd- und Zweitsprache im mehrsprachigen Kontext*. Frank&Timme: Berlin 2023).

Vi introducerar grammatikens övergripande **usage-based inlärningsprinciper** som form-och-funktion-samspelet i språket, frekvensens betydelse för grammatiska konstruktioner, prototyper och mönsterbildning i grammatiken och relevansen av **språklig medvetenhet** för att lyckas med språkinläring.

Som exempel presenterar vi en **prototypisk basgrammatik** (*Prototypische Basisgrammatik*) från kapitlet **Talad tyska** (*Gesprochenes Deutsch*). Bland annat föreslår vi några få *Gebrauchsmuster* (**bruksmönster**) för stark/svag flexion av verb och adjektiv, **bruksmönster** för subjekt- och objektskasus och prototypisk satsbyggnad som återspeglar språktypologiska egenskaper från den germanska språkgruppen. Huvudstrategin för grammatisk beskrivning är att fokusera på sådana **konstruktioner** som är de bästa företrädarna i ett specifikt användningsområde så som vissa konjunktivformer för att uttrycka artighet och sympati eller starka verbformer i återkommande vardagssituationer. Den användarorienterade (*usage-based*) grammatikbeskrivningen klarar sig utan att insistera på stelbenta regler och onödiga undantag.

Grammatiken innehåller många **autentiska språkexempel**. För talat språk använder vi oftast våra egna exempel ur nordtyskt och sydtyskt vardagsspråk och för skriftspråket citerar vi uteslutande ur tryckta medier eller internetkommunikation.

Till skillnaden från många andra grammatikböcker innehåller övningsuppgifterna (*Aufgaben und Fragestellungen*) inga rent praktiska språkövningar utan vi fokuserar på frågeställningar som tränar språkstudentens **reflexion över tyska formfunktion-förbindelser** ur ett mer allmänlingvistiskt perspektiv och testar den individuella bedömningen av **språkkompetensen**.

Eftersom språkinläring anses som en kognitiv process förutsätter vi att språkstudentens **individuella livserfarenhet** har en direkt eller indirekt påverkan på grammatikinläring. Det är uppskattat att reflektera över **sin individuella flerspråkiga kompetens** och att jämföra med andra språk.

Vi hävdar alltså att det finns **inga undantag utan prototyper** som språkbrukaren använder i olika språkliga situationer!